

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2015/2016

Destinace (země, město): Francie, Aix en Provence

Jméno, příjmení: Mgr. Blanka Gruntová

Škola

Do Aix en Provence je lektor tradičně vyslán na filozofickou fakultu místní univerzity, dříve nazývané Université de Provence. V rámci francouzské celostátní reformy vysokých škol však univerzita změnila jméno, neboť se stala součástí největšího univerzitního komplexu ve Francii nazvaného Aix-Marseille Université.

Čeština není na Aix-Marseille université vyučována jako bakalářský nebo magisterský obor, má status volitelného předmětu. Povinně volitelným předmětem se stává pro studenty ruského jazyka a literatury (LLCE russe, v doslovném překladu Cizí jazyk, literatura a kultura: ruština). Studenti tohoto oboru si musejí do rozvrhu zapsat ještě jeden slovanský jazyk, na výběr mají mezi polštinou, češtinou, bulharštinou a srbštinou/chorvatštinou. Jiné studenty univerzity k češtině obvykle přivádí osobní zkušenost s českým prostředím (příbuzní nebo přátelé českého původu či v ČR pobývajících, vlastní studijní pobyt v ČR typu Erasmus apod.) nebo zájem o středoevropskou literaturu či historii.

Lektorát českého jazyka a literatury je zahrnut pod Katedru slovanských studií (Département d'Etudes slaves). Většina stálých vyučujících katedry jsou odborníky na ruský jazyk a kulturu. Výuku ostatních slovanských jazyků s výjimkou polštiny (tedy výuku češtiny, bulharštiny a srbštiny /chorvatštiny) zajišťují výhradně lektori – rodilí mluvčí daných jazyků, kteří jsou zaměstnáváni na dobu určitou.

Výuka všech slovanských jazyků v režimu volitelný předmět, tudíž i češtiny, je Katedrou slovanských jazyků rozvržena na šest semestrů: pět semestrů jazyka, jeden semestr reálií. Přednášky z reálií mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí. V následující tabulce uvádím současný model rozvržení výuky češtiny spolu s počtem studentů navštěvujících v tomto akademickém roce jednotlivé moduly.

<i>Zimní semestr</i> <i>7. 9. – 11. 12. 2015</i>	<i>Počet studentů</i>	<i>Letní semestr</i> <i>18. 1. – 22. 4. 2016</i>	<i>Počet studentů</i>
Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	6	Čeština – začátečníci (Tchèque initiation)	3
Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	1	Čeština – mírně pokročilí (Tchèque intermédiaire)	1
České reálie (Civilisation tchèque)	1	Čeština – pokročilí (Tchèque continuant)	0

Letošní rok byl z mého pohledu problematický, protože bylo přihlášeno velmi málo studentů. Ze všech posluchačů všech úrovní byly vlastně jen 4 studentky v prvním semestru a pouze 2 v druhém semestru řádně zapsány, tedy že vykonávaly zkoušky. Všechny navíc v kurzu češtiny pro začátečníky (Tchèque initiation). Ostatní posluchači byli tzv. „auditeurs libres“ (svobodní posluchači), kteří sice – více či méně pravidelně – na kurzy docházeli, ale nebyli zaznamenáni v univerzitních statistikách. Pro vedení fakulty tak byl oficiálně otevřen pouze kurz nejnižší úrovně, a to pro 4 posluchače. Studenti velmi oceňují, že pracují v malých skupinkách, kde se jim mohu individuálně věnovat, a pokud si jako cizí jazyk zapíší češtinu, bývají se svoji volbou spokojeni. Je ale problém vytipovat a oslovit potenciální zájemce. Mohu jen doufat, že veškerá moje práce ohledně zviditelnění češtiny na fakultě se zúročí v příštích letech.

Výuka

Český jazyk a realie jsou ve všech semestrech vyučovány v rozsahu tři hodiny týdně. Není to mnoho, proto jsem se v hodinách zaměřovala přednostně na získávání a rozvoj základních komunikačních dovedností v češtině. Velmi dobrým pomocníkem mi byly učebnice češtiny Lídy Holé a dalších autorů, ale používala jsem také vlastní materiály – pracovní listy připravené během mého působení na INALCO v Paříži. Bylo ovšem třeba je upravit, především omezit slovní zásobu a nevysvětlovat mluvnické jevy do takových podrobností jako studentům-bohemistům.

Na rozdíl od minulého roku jsem si letos zvolila pro každou skupinu jednu základní učebnici, kterou jsem jen doplňovala dalšími materiály. Díky DZS jsem mohla zakoupit několik kusů učebnic Lídy Holé Czech Expres 1, 2, 3 a každému studentovi zapůjčit jeden exemplář. Důvody k tomu kroku byly dva. Výrazně se omezil počet rozdáváných xerokopií, v nichž se někteří méně pečliví studenti ztráceli. Kopírování se také stávalo problematické vzhledem k častým poruchám strojů. Druhou příčinou byla má zkušenost z loňského roku, že jen malá část studentů pokračuje do vyššího ročníku, mnoho jich odchází na jiné školy ve Francii nebo do zahraničí. Mé pracovní listy připravené na INALCO však počítaly s tím, že studenti se češtině věnují několik let. Učebnice Czech Express se mi zdály vhodnějším učebním materiálem pro studenty, kteří se chtějí naučit opravdu jen základům jazyka v jednom či dvou semestrech.

Se studenty prvního ročníku jsme se věnovali běžným tématům: prezentace sebe a své rodiny, bydlení, stravování, nákupy, rozvrh dne, cestování... Z mluvnického hlediska jsme přitom probrali všechny pády jednotného čísla kromě vokativu, vyjádření přítomnosti, minulosti, budoucnosti, číslovky. Se studentkami středně pokročilé úrovně jsme si doplnily zejména skloňování jmen v množném čísle, stupňování přídavných jmen, podmiňovací a rozkazovací způsob, procvičovaly jsme užití a tvary dokonavých a nedokonavých sloves. Kromě běžných všednodenních témat jsme se také pravidelně věnovaly četbě literárních textů upravených pro úroveň A2. Výbornou pomůckou pro tuto práci byla kniha Ilony Kořánové *Česká čítanka – adaptované texty a cvičení ke studiu češtiny jako cizího jazyka* nebo upravené české pohádky a pověsti, vydávané nakladatelstvím Akropolis. Do úrovně pokročilých se bohužel letos nikdo nepřihlásil, takže se výuka nekonala.

Předmět realie mohou navštěvovat i studenti, kteří se daný jazyk neučí, je proto třeba mít všechny učební materiály připraveny ve francouzštině a výuka se odehrává výhradně v tomto jazyce. Stejně jako jazyková výuka má časovou dotaci 3 hodiny týdně, ale na rozdíl od ní je do rozvrhu zařazen jako jeden dlouhý blok. Z tohoto důvodu se vyplatí během jedné lekce střídát aktivity i témata, aby studenti dokázali 180 minut udržet pozornost. První polovina semestru byla věnována starším českým dějinám, kulturním a přírodním památkám, ve druhé polovině jsme se zabývali především životem v Československu a v České republice 20. století.

Studenti, kteří úspěšně absolvují všech šest semestrů, mohou získat tzv. Diplome d'université (Univerzitní diplom) z českého jazyka. Zároveň jsem na podnět Velvyslanectví České republiky v Paříži informovala studenty o možnosti složit mezinárodně uznávanou certifikovanou zkoušku, a to buď v Praze, nebo v Paříži.

Podmínky pro výuku

Materiální podmínky jsou, dle mých předchozích zkušeností, podobné jako v jiných francouzských univerzitách. Učebny jsou obvykle vybaveny pouze tabulí (zelenou či bílou) a lavicemi, je ale možné požádat o přeložení výuky do učeben s dataprojektorem. Zda vám bude vyhověno, velmi záleží na dni, ve kterém výuka probíhá, obecně volnější jsou čtvrtky a pátky, je naopak prakticky nemožné najít volnou učebnu v úterý či středu. V případě nouze (např. náhrada za neodučenou lekci) lze výuku s menší skupinou provést i v kabinetě, který je také vybaven tabulí a velkým stolem. Je ale zapotřebí se předem domluvit s kolegy, protože každý kabinet obvykle sdílí 2 – 4 pedagogové.

Čeština je stejně jako další volitelné jazyky zařazována do rozvrhu až po 16. hodině. Tato úmluva platí pro celou univerzitu, aby studenti všech možných oborů měli příležitost navštěvovat lekce jazyka, který si zvolili. Bohužel není vždy dodržována, a tak je někdy třeba dodatečně upravit rozvrh. Nevýhodou tohoto systému také je, že se výuka jazyka a reálií posouvá na celkem pozdní večerní hodiny. Např. české reálie byly (stejně jako bulharské a srbské/chorvatské) zařazeny na pátek od 16.00 do 19.00 hodin. Jak podotýkali sami studenti, je třeba být opravdu velmi motivován, aby si jej na tuto dobu dobrovolně zapsali do rozvrhu. Na druhou stranu je pravda, že v tu dobu není problémem najít učebnu vybavenou jakoukoliv technikou a nehrozí, že by se studenti nemohli účastnit z důvodu souběhu dvou předmětů.

Předchozí lektorka Radka Škardová zanechala v kabinetě svůj přenosný CD-přehrávač, DZS zapůjčuje notebook. Veškerou potřebnou techniku mám tedy kdykoliv k dispozici. Lektorát je také velmi dobře vybaven učebnicemi a dalšími materiály, slovníky, mluvnicemi, knihami. Je zde i několik filmů na DVD nebo videokazetách, velkou zásobu českých filmů jsem si dovezla z vlastních zdrojů.

Katedra slovanských studií disponuje čtyřmi kabinety, v každém sídlí dva až čtyři vyučující. Ve svém kabinetě mám vlastní skříňku a mohu používat počítač s tiskárnou a scannerem. Každá katedra má také k dispozici jednu kopírku, počet kopií je ale limitován a přístroje jsou dost poruchové. Původně byla v kabinetě umístěna i velká příruční knihovna českého lektorátu, tu ale bylo třeba na podzim 2014 vystěhovat kvůli plánované rekonstrukci budovy. Knihy jsou nyní umístěny v univerzitní knihovně.

Zmíněná rekonstrukce budovy probíhá postupně. V akademickém roce 2016-17 se bude týkat křídla, v němž se nacházejí kabinety Katedry slovanských studií. V červnu 2016 bylo proto nutné všechny prostory vyklidit. Veškeré učební pomůcky a další materiály lektorátu jsem zabalila do krabic a připravila ke stěhování podle pokynů vedení univerzity. V roce 2016-17 bude výuka probíhat v náhradních prostorách, poté by se měla katedra vrátit do původních místností.

Další aktivity

Jako každý rok jsem v zimním semestru pozvala studenty domů, abychom se v méně formálním prostředí lépe seznámili a obohatili si seznamování s českým jazykem a kulturou praktickým způsobem. Tentokrát se setkání nekonalo v adventním čase, ale již v polovině semestru. Bylo věnováno české kuchyni. Studenti se učili slovní zásobu k tématu „jídlo“ a zároveň si vyzkoušeli, jak se připravují bramboráky a polévka kulajda. Společně jsme potom povečeřili.

Vzhledem k nízkému počtu studentů češtiny jsem neusilovala o organizaci kulturních akcí určených přímo jim, ale snažila jsem se prohloubit spolupráci s ostatními vyučujícími katedry. Bylo to ostatně i na popud vedoucí katedry Céline Bricaire, která velmi oceňovala akci ke 100. výročí první světové války, kterou jsem uspořádala v roce 2014 ve spolupráci s univerzitní knihovnou a které se účastnili v hojném počtu také studenti ruského jazyka. V rámci této spolupráce jsem se snažila obnovit existenci Filmového klubu slovanských jazyků, který dříve na katedře existoval. První promítání proběhlo 2. února 2015. Bylo věnováno českému filmu. Na úvod vystoupila pracovnice filmového muzea „Cinémathèque Gnidaz“

z města Martigues, Sylvia Morata. Toto muzeum vlastní unikátní sbírku českých filmových plakátů a paní Morata nám představila vybrané exponáty. Následovala projekce filmu „*Kdo chce zabít Jessii*“, který byl právě v té době uveden do distribuce francouzských kin. Film i přednáška měly u publika velký úspěch. Další setkání klubu bylo věnováno bulharské kinematografii.

Nadále jsem také pokračovala ve spolupráci s kolegy z výzkumného týmu Echanges, jehož členy jsou všichni stálí vyučující Katedry slovanských studií a Katedry germanistiky. Porad týmu se mohou účastnit i lektori, a já tak od loňského podzimu ráda činím. Díky tomu získávám přehled o plánovaných akcích svých kolegů a tématech, k nimž by katedry chtěly připravit semináře, konference či publikace, a mohu se zapojit s náměty z českého prostředí. S profesorkou Nicole Colin a s docentkou Catherine Teissier (obě z katedry germanistiky) jsme zorganizovaly odborný dvoudenní mezinárodní seminář na téma vícejazyčnosti a vzdělávání, jehož se zúčastnily také přednášející z České republiky (Zuzana Vodňanská – o.p.s. META Praha, Lucie Slavíková-Boucher – o.s. Česká škola bez hranic). Seminář se konal 10. a 11. března 2016 v Aix en Provence a byl nazván „*Le plurilinguisme: une menace pour une politique linguistique éducative équitable?*“

S kolegyněmi z Echanges jsem také, stejně jako další lektorky z Katedry slovanských studií, spolupracovala na přípravě učebnice o realitách evropských zemí. Konkrétně se můj příspěvek týkal kapitoly o paměti na dobu komunismu.

K prohloubení motivace k dalšímu studiu češtiny využívám také akcí, které zprostředkovává Velvyslanectví České republiky v Paříži: Cena Václava Černého, nabídka složit přímo ve Francii zkoušky k získání mezinárodně platné certifikace dle evropských standardů, možnosti studia češtiny přímo v České republice (LŠSS, stipendijní semestrální pobyty). Na Letní školu slovanských studií letos v létě odjíždějí dvě studentky, a to do Olomouce a do Prahy.

Spolupráce

Nadále pokračuje pravidelná spolupráce s krajanským spolkem v Meyrargues. Největší zájem vedení spolku projevuje o moji účast na akcích pro děti, které nazýváme „*Školička*“. Setkání se konají přibližně jednou měsíčně, přihlášeno je téměř 30 dětí ve věku od 2 do 14 let. Koordinuji výuku a za pomoci dvou dalších kolegyn vedu skupinu předškolních dětí, jež je nejpočetnější (až 20 dětí). U této věkové kategorie program doplňuje bilingvní výchovu v rodině a metodicky je inspirován postupy uplatňovanými v Českých školách bez hranic: dětem jsou nabízeny výtvarné, hudební, taneční a herní aktivity v češtině, učí se říkadla a krátké básničky, poslouchají pohádky. Děti školního věku, které vesměs česky doma pravidelně nemluví, se učí podle učebnic Svatavy Škodové *Domino*. V rámci Školičky jsme letos pro rodiny připravili také mikulášskou besídku a masopustní karneval.

Krajanský spolek v Meyrargues pravidelně organizuje i kulturní akce pro dospělé, kterých se v rámci možností účastním a zpravuji o nich své studenty. Rádi bychom společně v příštím roce pozvali do Aix loutkové divadlo ANPU, jehož ředitelka se na mě obrátila. Nabízené představení by určitě potěšilo jak studenty univerzity, tak členy krajanského spolku a jejich přátele, kteří se zajímají o český jazyk i kulturu.

Nadále jsem ve spojení s Honorárním konzulátem v Marseille, především s tajemnicí konzulátu Petrou Gehan. Také jsem v přímém kontaktu s pracovníky Velvyslanectví ČR v Paříži, kteří mají na starosti školství a kulturu a kteří jsou opravdu skvělými koordinátory a podporovateli šíření českého jazyka a kultury ve Francii.

Podmínky pro lektora

Domnívám se, že podmínky v Aix en Provence nejsou ani horší, ani lepší než na jiných francouzských univerzitách. Trochu problematická je administrativní agenda, což je zřejmě dáno velikostí univerzity. Bylo pro mě také těžké odpovídat studentům na dotazy ohledně kreditů, kódů jednotlivých předmětů, o možnostech uznávání zkoušek z jiných univerzit, možnostech výjezdu na pobyt Erasmus apod. I po třech letech se stále ještě učím, na koho se obrátit pro získání potřebné informace.

Katedra slovanských studií není velká, proto jsem vlastně velmi rychle poznala všechny své kolegy. V tomto roce jsme navázali opravdu příjemnou a efektivní spolupráci. S lektory spolupracuji samozřejmě nejvíce, neboť náplně naší práce i rozvrhy jsou velmi podobné. Uvažujeme i o dalších společných projektech mimo filmový klub, např. v rámci výuky reálií. Kontakt s dalšími vyučujícími katedry je limitován rozvrhy, učitelé oborových předmětů jsou na univerzitě obvykle fyzicky přítomni dopoledne, zatímco lektoři odpoledne. Pravidelně jsou ale svolávány schůze katedry a vídáme se také na poradách týmu Echanges.

Kabinet, ve kterém sídlí lektor češtiny, je dostatečně prostorný a světlý, dobře vybavený, lze jej proto bez problémů využívat i pro přípravu výuky. Nevím ale, jak se změní podmínky po rekonstrukci budovy.

Univerzita nijak nepomáhá lektorovi s hledáním ubytování ani s administrativními úkony spojenými s příjezdem do Francie (otevření bankovního účtu, zdravotní pojištění, daňové přiznání...), ale to platilo i na mém předchozím působišti. Jednání se státními úřady bývá obvykle velmi zdlouhavé a je to bohužel ta nejméně příjemná stránka pobytu ve Francii. Každý nově přichozí lektor se musí obrnit trpělivostí, naštěstí se doba vyřizování výrazně zkrátí, jakmile je člověk jednou zařazen do systému.

Na závěr své zprávy bych chtěla říci, že jsem v Aix en Provence velmi spokojena, líbí se mi práce se studenty i s bilingvními dětmi, kontakty s krajany. Doufám, že se v příštím roce podaří udržet současné dlouhodobé projekty, realizovat naplánované akce a prohloubit spolupráci s lektory dalších, především slovanských jazyků na univerzitě.

V neposlední řadě bych ráda velmi poděkovala pracovníkům Velvyslanectví České republiky v Paříži a paní Lucii Šafarčíkové za jejich všestrannou podporu a pomoc.